

Hallituksen toimintakertomus

Yleistä

Vuosi 2005 oli Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) 36. toimintavuosi.

Maatalouden rakennekehitys on jatkunut aikaisempien vuosien mukaisena. Sekä tilakoko että tuotantoyksiköiden koko on kasvanut samalla kun maatalousyrittäjien määrä on vähentynyt.

Toimintaympäristön muutoksien seurauksena tuli tarpeelliseksi uudistaa Melan asiakaspalvelua, joka oli toiminut saman organisaatorakenteen mukaisesti koko Melan toiminta-ajan. Uudistuksia valmisteltiin vuoden 2005 aikana, ja hallitus hyväksyi uuden asiakkuusstrategian vuoden lopulla. Uusi asiakaspalveluorganisaatio aloitti vuoden 2006 alussa.

Melan on tarkoitus ottaa entistä aktiivisemmin yhteyttä asiakkaisiin, jotta voidaan varmistaa maatalousyrittäjille kattava ja oikean tasoinen sosiaaliturva eri elämäntilanteissa.

Työeläkeuudistuksen laajimmat uudistukset astuivat voimaan vuoden 2005 alussa. Uudistuksen toteutus on sitonut paljon voimavaroja, koska uusien säädösten ja atk-järjestelmien opiskelun ja käytön lisäksi tarvitaan paljon käsin tehtäviä toimenpiteitä, joita ei kannata siirtymävaiheen ajaksi koneellistaa.

Tapaturmavakuutuksen sairaanhoitokustannusten korvaaminen muuttui vuoden 2005 alusta. Nyt vakuutus korvaa julkiselle terveydenhoitolaitokselle tapaturman hoidosta aiheutuvat todelliset kustannukset ja aiemmin käytössä ollut sairaanhoitomaksu jäi pois.

Maatalouslomituksen kehittämisestä tehtiin Melassa selvitys sosiaali- ja terveysministeriölle. Siinä ehdotettiin jatkokeskusteluun lomituksen laajentamista myös turkistarhaajille ja poronhoitajille.

Melan tehtävät laajenivat, kun maatalousyrittäjien työterveyshuollon tilakäyntirekisteri perustettiin Melaan vuoden 2005 alussa.

Luopumistukilaki on voimassa vuoden 2006 loppuun. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä esitti luopumistuen jatkamista. Päätöksiä asiasta ei ole vielä tehty.

Melan kautta maksettavien etuuksien ja palveluiden arvo oli 993,1 miljoonaa euroa. MYEL-työtulosumma oli 1 261,3 miljoonaa euroa.

Vuoden lopussa Melassa oli vakuutettuna kaikkiaan 106 000 henkilöä. Lukuun sisältyvät MYEL-työeläkevakuutuksen sekä pakollisen tai vapaaehtoisen MATA-työtaturmavakuutuksen ottaneet asiakkaat.

Vuoden aikana Melassa ratkaistiin kaikkiaan 77 000 vakuutus-, työtulo- tai etuushakemusta. Maatalousyrittäjien määrän vähenemisestä huolimatta määrä oli 0,4 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuotena.

Työeläkeuudistus ja sen vaikutukset

Eläkkeet

Työeläkeuudistuksen mittavimmat muutokset astuivat voimaan vuoden 2005 alussa.

Työeläkkeitä ovat jatkossa vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, kuntoutustuki, osa-aikaeläke ja perhe-eläke. Yksilöllinen varhaiseläke ja työttömyyseläke poistuvat siirtymäkausien jälkeen. Vanhuuseläkkeelle voi jäädä 63–68-vuotiaana, varhennetulle vanhuuseläkkeelle jo 62-vuotiaana. Osa-aikaeläkkeen ikäraja on 58 vuotta.

Eläkettä karttuu ikään sidottujen karttumaprosenttien mukaan 18 ikävuodesta alkaen. Koska eläkettä karttuu 53 vuotta täyttäneille enemmän, heidän vakuutusmaksunsa on korkeampi. Eläkettä karttuu myös eläkkeen rinnalla tehdystä työstä sekä eräiltä palkattomilta jaksoilta. Työeläkkeiden keskinäistä yhteensovitusta ei enää tehdä.

Vakuuttaminen

Maatalousyrittäjille periaatteellisesti merkittävä muutos on eläkeaikainen MYEL-vakuutus. Jos työkyvyttömyyseläkkeen saaja jatkaa maatalousyrittäjätöitä, hänen pitää ottaa MYEL-vakuutus voimaan tavanomaisten vakuuttamisehtojen mukaisesti. Vanhuuseläkkeen saaja voi ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen, jos edellytykset täyttyvät. Luopumisjärjestelmien eläkkeensaajat sen sijaan eivät voi olla MYEL-vakuutettuja.

Indeksimuutokset

Käyttöön otettiin uudet indeksit, työeläkeindeksi ja palkkakerroin. Työeläkkeet on sidottu työeläkeindeksiin, jossa ansioiden muutos vaikuttaa indeksilukuun 20 prosenttia ja hintojen muutos 80 prosenttia. MYEL-työtulot puolestaan on sidottu palkkakertoimeen, jossa ansioiden muutoksen vaikutus on 80 prosenttia ja hintojen muutoksen 20 prosenttia. Vuonna 2005 TEL-indeksiluku oli 2047 ja palkkakerroin 1,028.

Vanhuuseläkeiän muutoksen vaikutus

Yksi suurimmista muutoksista oli vanhuuseläkeiän muuttaminen kiinteästä 65 vuodesta 63 - 68 vuoteen. Samalla yli 63-vuotiaiden eläkkeen karttumaa kohennettiin, jotta työssä pidempään jatkaminen olisi kannattava vaihtoehto.

Koska poikkeuksellisesti kolme ikäluokkaa tuli kerralla oikeutetuksi vanhuuseläkkeeseen, vanhuuseläkehakemusten määrää seurattiin erityisen kiinnostuneina. Maatalousyrittäjien kiinnostus vanhuuseläkettä kohtaan vastasi koko työeläkejärjestelmän tilannetta. Alkuvuodesta vanhuuseläkehakemuksia tuli aiempia vuosia enemmän, mutta vuoden mittaan tilanne tasaantui.

Vuonna 2005 MYEL-vakuutettujen keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli 60,1 vuotta. Kun eläkkeelle siirryttiin 0,3 vuotta vanhempana vuoteen 2004 verrattuna, suuntaus näyttäisi olevan työeläkeuudistuksen tärkeän tavoitteen mukainen.

Maatalousyrittäjien eläkevakuutus (MYEL)

MYEL-vakuutus

Maatalousyrittäjien eläkelain mukaan vakuutetaan maatalousyrittäjätyötä tekevät maanviljelijät, kalastajat ja poronhoitajat sekä heidän perheenjäsenensä. Vakuutus on vapaaehtoinen, jos maatalousyrittäjä on pieni tai yrittäjän työpanos yrityksessä jää alle 2 829,14 euron rajan. Muutoin MYEL-vakuutus on pakollinen.

Maatalousyrittäjien eläkevakuutukseen kuului vuoden 2005 lopussa 90 000 vakuutettua kaikkiaan 63 000 yrityksestä. Vakuutetuista oli poronhoitajia 1 200 ja kalastajia 900. Vapaaehtoisia vakuutuksia oli 3 300. MYEL-vakuutettujen määrä väheni vuoden aikana 2,8 prosenttia, joten väheneminen nopeutui hieman edellisvuodesta. Kalastajien määrä on vähentynyt 7,0 prosenttia vuoden aikana.

Maatalousyrittäjien sosiaaliturvaetuudet lasketaan henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta, jonka suuruus määritellään maatalousyrittäjien eläkelaisissa annettujen perusteiden mukaan. Vuoden lopussa MYEL-vakuutettujen keskimääräinen vuotuinen MYEL-työtulo oli 13 900 euroa eli noin 1 160 euroa kuukaudessa.

MYEL-vakuutusmaksut

Vuodelle 2005 vahvistettu MYEL-vakuutusmaksun perusprosentti oli 21,4. Alennettu prosentti oli 10,486. Keskimääräinen MYEL-vakuutuksen maksu oli 10,97 prosenttia työtulosta. MYEL-vakuutettu maksoi MYEL-vakuutusmaksua keskimäärin 1 500 euroa vuodessa. Ryhmähenkivakuutuksen maksu oli 18,03 euroa vuodessa.

MYELiin perustuva vakuutusmaksutulo oli vuoden aikana kaikkiaan 138,8 miljoonaa euroa, mistä ryhmähenkivakuutuksen osuus oli 1,6 miljoonaa euroa. Maksutulo oli 1,6 prosenttia suurempi kuin edellisellä vuonna. MYEL- ja ryhmähenkivakuutuksen maksuista kirjattiin luottotappioiksi vuoden aikana 0,27 miljoonaa euroa. Luottotappioiden osuus oli 0,19 prosenttia maksutulosta. Edellisenä vuonna osuus oli 0,22 prosenttia maksutulosta.

MYEL-eläkkeet ja kuntoutus

Mela maksoi työeläkkeitä yhteensä 617,3 miljoonaa euroa vuonna 2005. Näistä vanhuuseläkkeiden osuus oli 455,4 miljoonaa euroa, perhe-eläkkeiden osuus 77,3 miljoonaa euroa ja erilaisten työkyvyttömyyseläkkeiden osuus kaikkiaan 73,0 miljoonaa euroa.

Mela maksoi MYEL-työeläkkeitä vuoden aikana kaikkiaan 173 000 henkilölle. Vuoden lopussa työeläketä sai Melasta 165 000 henkilöä. Vanhuuseläkettä sai 142 000 henkilöä, saajia oli 1,7 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Perhe-eläkkeen saajia oli 47 000; heistä 1 100 sai lapseneläkettä.

Vanhuuseläke alkoi kaikkiaan 4 800 henkilöllä, joista 1 600 siirtyi suoraan vanhuuseläkkeelle. Työkyvyttömyyseläkkeitä alkoi 1 100. Vuonna 2005 alkanut vanhuuseläke oli keskimäärin 540 euroa ja työkyvyttömyyseläke keskimäärin 530 euroa kuukaudessa.

MYELiin perustuvaan ammatilliseen kuntoutukseen käytettiin kaikkiaan 661 000 euroa. Kustannukset nousivat edellisvuoteen verrattuna 4,9 prosenttia. Luku sisältää kuntoutusrahat ja kuntoutukseen osallistuneiden kulut tutkimuskuluineen. Kuntoutuksena korvattiin lisäksi 175 asiakkaalle työssä selviytymistä helpottavia apuvälineitä 633 000 eurolla.

Ryhmähenkivakuutus

Mela maksoi vuonna 2005 ryhmähenkivakuutuskorvauksia 2,7 miljoonaa euroa kaikkiaan 165 kuolemantapauksen perusteella. Korvauksia maksettiin 14,4 prosenttia edellisvuotista enemmän tapaturmaisten kuolemantapausten määrän kasvun vuoksi.

Mela-sairauspäiväraha

Mela-sairauspäivärahaa maksetaan maatalousyrittäjille sairausvakuutuksen omavastuuajalta. Vuoden aikana Mela-sairauspäivärahaa maksettiin kaikkiaan 15 000 sairausjakson perusteella yhteensä 3,0 miljoonaa euroa. Sataa MYEL-vakuutettua kohden sairausjaksoja oli 16,3.

Mela-sairauspäivärahaa maksettiin keskimäärin 6,6 päivältä sairausjaksoa kohden. Keskimääräinen korvaussumma oli 200 euroa sairausjaksoa kohden.

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus (MATA)

MATA-tapaturmavakuutukset

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan vakuutetaan maatalousyrittäjät samoin ehdoin kuin MYEL-vakuutuksessakin. Vuoden lopussa pakollisia MATA-työtapaturmavakuutuksia oli 87 000 ja vapaaehtoisia työtapaturmavakuutuksia 19 000.

Työtapaturmavakuutuksen rinnalle voi ottaa vapaa-ajan MATA-tapaturmavakuutuksen. Vapaa-ajan vakuutus oli 68 000 henkilöllä vuoden lopussa.

MATA-tapaturmavakuutusmaksut

Pakollisen työtapaturmavakuutuksen täysi maksu sisälsi perusmaksun 44,11 euroa sekä lisäosan, joka oli 1,30 prosenttia MYEL-työtulosta. Vapaaehtoisen vakuutuksen maksu oli 1,2-kertainen pakolliseen vakuutukseen verrattuna. Täydestä maksusta saa alennusta, jos tapaturmia sattuu vähän tai vakuutettu kuuluu maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon. Keskimääräinen pakollisen työajan tapaturmavakuutuksen maksu oli alennukset huomioon ottaen 120 euroa vuodessa eli 0,84 prosenttia MYEL-työtulosta.

Vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen maksu oli 11 euroa lisätynä joko 0,52 tai 0,78 prosenttiosuudella vuosityöansiosta. Suurempi maksu koskee vakuutusta, jossa päivärahaa ei yhteensovitetta sairausvakuutuksen päivärahan kanssa.

Työtapaturmavakuutuksen maksutulo oli vuoden aikana 11,6 miljoonaa euroa, mikä on 1,1 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuotena. Vapaa-ajan vakuutuksen maksuja kerättiin 4,5 miljoonaa euroa.

MATA-tapaturmavakuutuskorvaukset ja kuntoutus

Mela maksoi vuoden 2005 aikana työtapaturmavakuutuksen korvauksia työvahingoista kaikkiaan 31,4 miljoonaa euroa eli 13,8 prosenttia edellisvuotista enemmän. Summa sisältää 22,5 miljoonaa euroa päivärahoja ja eläkkeitä. Kustannusten kasvu johtuu siitä, että tapaturmailmoituksia tuli edellistä vuotta enemmän ja Mela maksoi terveydenhoitolaitoksille sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset suoraan.

Uusia työtapaturmia korvattiin 6 800 ja uusia ammattitauteja 440. Kuolemaan johti vuoden aikana 9 tapaturmaa. Työvahinkojen määrä kasvoi 16,1 prosenttia. Työvahinkoja sattui 6,8 sataa vakuutettua kohden, kun suhdeluku edellisenä vuonna oli poikkeuksellisen pieni, vain 5,7 sataa vakuutettua kohden.

Vapaa-ajan vakuutuksesta korvattiin 1 200 uutta tapaturmaa. Korvauksia maksettiin kaikkiaan 3,5 miljoonaa euroa.

MATA-tapaturmavakuutuksen korvauksista käytettiin 1,7 miljoonaa euroa kuntoutukseen. Luku ei sisällä kuntoutusajan ansionmenetykskorvauksia. Kustannukset kasvoivat edellisvuodesta 14,5 prosenttia.

Vuoden 2005 alusta lähtien MATA-vakuutus korvaa tapaturman hoidosta aiheutuvat todelliset kustannukset myös julkiselle terveydenhuollolle. Samalla vakuutuslaitos sai oikeuden päättää potilaan hoitopaikasta. Uudistuksen yksi tavoite on saada nopealla hoitoon pääsyllä lyhennettyä tapaturman aiheuttamaa työkyvyttömyysaika.

Työturvallisuustyö

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslakiin perustuva työturvallisuustyö on tapaturmien ja ammattitautien torjuntaa neuvomalla, tiedottamalla ja kouluttamalla. Työturvallisuustyöhön käytettiin 621 000 euroa vuonna 2005. Apurahoina tästä summasta jaettiin 266 000 euroa.

Mela selvittää tapahtumien kulkua työtapaturmissa, jotka ovat johtaneet maatalousyrittäjän kuolemaan. Selvitysten tavoitteena on parantaa laiteturvallisuutta ja ehkäistä ennalta vastaavia tapaturmia. Selvityksiä valmistui vuoden aikana neljä.

Maatalousyrittäjien työhyvinvointiin tähtäävässä TYKY-projektissa on painotettu maatilantoiminnan johtamista ja stressinhallintaa. Keväällä tehty tutkimus vahvistaa, että painopiste kannattaa säilyttää näissä tehtävissä myös lähivuosina. Työ on tiedotusta ja yhteistyötä maatilojen hyvinvointia edistävien projektien kanssa. TYKY-projektin kustannukset katetaan osaksi työturvallisuuden ja osaksi MYEL-kuntoutuksen varoista.

Työterveyshuollon tilakäyntirekisteri

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon tilakäyntirekisteri toimi ensimmäistä vuotta. Koko maan kattavan rekisterin avulla koordinoidaan tilakäyntien toteutumista. Työterveyshuollon tilakäyntirekisteriä käyttäville työterveyshoitajille järjestettiin maanlaajuinen koulutuskiertokierros keväällä 2005. Hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaan tilakäynti tulisi tehdä neljän vuoden välein.

Luopumisjärjestelmät

Luopumistuki (LUTU)

Luopumistukea maksetaan viljelystä tai poronhoidosta luopuville ikääntyneille maatalousyrittäjille. Vuoden alussa maatalouden sukupolvenvaihdoksissa luopumisen alaikäraja nousi 56 vuoteen ja sukupolvenvaihdosjatkajien sivutuloraja 50 000 euroon.

Vuoden 2005 aikana uusia luopumistukia alkoi 1 300, mikä on 32 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Maatilantoiminnan sukupolvenvaihdoksia tehtiin 620 tilalla. Lisämaaksi myytiin 120 ja vuokrattiin 200 tilan pellot.

Vuoden aikana luopumistukea maksettiin kaikkiaan 83,4 miljoonaa euroa. Summa kasvoi 4,4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Luopumistuen saajia oli vuoden lopussa 9 500.

Päätyneet luopumisjärjestelmät

Mela hoitaa edelleen myös ennen vuotta 1996 päätyneiden luopumisjärjestelmien mukaisia korvauksia. Niitä maksettiin 24 000 saajalle. Suurin ryhmä oli luopumiseläkkeen saajia, vuoden lopussa heitä oli 22 000. Sukupolvenvaihdoseläkkeellä oli 750 henkilöä. Päätyneiden luopumisjärjestelmien korvauksiin käytettiin kaikkiaan 63,5 miljoonaa euroa. Korvaussumma pieneni 12,1 prosenttia edellisvuodesta.

Maatalouslomitus

Mela korvaa maatalouslomituksen kustannukset valtion rahoittamana kuntien hoitamille paikallisyksiköille maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (LOMAL) mukaisesti.

Vuonna 2005 maksettiin kunnille käyttökustannuksiin käyttöennakoita ja edellisen vuoden loppueriä yhteensä 187 miljoonaa euroa. Paikallisyksiköt palauttivat liikaa maksettuja ennakoita 4,5 miljoonaa euroa. Hallintokustannuksia varten paikallisyksiköille maksettiin 13,6 miljoonaa euroa. Lisäksi valtio korvasi Melalle lomitushallinnon hoitamisesta aiheutuneita kustannuksia 1,1 miljoonaa euroa.

Alueellisia paikallisyksiköitä toimi vuoden lopussa 112. Hallintohenkilökuntaa näissä työskenteli 300 henkeä. Vakainaisia kuukausipalkkaisia lomittajia oli 5 600 ja lisäksi vuoden aikana lomittajana oli toiminut 13 000 henkilöä.

Ennakkotietojen mukaan vuoden aikana vuosilomaa käyttäneitä karjatalousyrittäjiä oli 34 900. Vuosilomaan oikeutettujen määrä väheni 5,8 prosenttia, mutta sijaisavun käyttäjien määrä väheni vain 1,6 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuoden lopussa päättyi monivuotinen hanke, jolla yhtenäistettiin merkittävästi paikallisyksiköiden toimintatapoja. Työministeriön työelämän kehittämisohjelman rahoituksella toteutettiin maatalouslomituspalveluiden kehittämisprojekti. Työsuojelurahasto rahoitti yhdessä Melan kanssa maatalouslomitustyön viestintäjärjestelmäkokeilua.

Henkilöstö

Henkilökunta

Melan pääkonttorissa työskenteli vuoden aikana keskimäärin 202 henkilöä. Keskimääräinen kokoaikaisiksi työsuhteiksi muutettu nettohenkilömäärä oli 185.

Melan sivutoimisina asiamiehinä ja alueasiamiehinä toimi keskimäärin 141 henkilöä vuoden aikana. Kokoaikaisiksi työsuhteiksi muutettuna asiamiesten keskimääräinen nettohenkilömäärä oli 38.

Työhyvinvoinnin edistäminen

Melan henkilökunnalla on paljon mahdollisuuksia kehittää omaa työhyvinvointiaan. Melalla on henkilökunnalle tarjolla mm. niska-selkävoimisteluoohjelmia omissa monipuolisissa liikuntatiloissa, TYKY-tapahtumia sekä työhyvinvointiin liittyviä luentoja. Lisäksi järjestetään omia ryhmiä mm. painonhallintaa tai työkykyä ylläpitävää kuntoutusta varten.

Tehdyissä ilmapiiritutkimuksissa juuri Melan huolehtiminen työhyvinvoinnista on saanut parhaat arvostukset henkilöstöltä.

Osaamisen siirtäminen

Melan henkilöstöstä merkittävä osa jää eläkkeelle lähivuosina. Tähän liittyen vuonna 2005 kartoitettiin jokaisen osaston ydinosaamisen kannalta kriittiset henkilöt ja laadittiin heille yksilölliset osaamisen siirto-ohjelmat. Jatkuvan koulutuksen tavoitteena on, että heillä kaikilla on koulutettu sijainen. Samalla varmistetaan, että eläkkeelle lähtevien seuraajat pystyvät osallistumaan kattavaan mentorointiohjelmaan.

Asiakaspalvelu

Asiakkuusstrategia

Keväällä 2005 käynnistettiin asiakaspalvelun strategiatyö, jonka tuloksena hallitus vahvisti uuden asiakkuusstrategian joulukuussa 2005.

Asiakkuusstrategian tavoitteena on Melan toiminnan kehittäminen aikaisempaa asiakaslähtöisempään suuntaan. Asiakkuusstrategian mukaan Mela tarjoaa aktiivisesti eri asiakasryhmille kunkin ryhmän erityistarpeet huomioon ottavaa palvelua eri palvelukanavien kautta. Melan toimintatapoihin tarvittavat muutokset suunnitellaan ja niiden toteuttaminen aloitetaan vuoden 2006 aikana.

Asiakaspalveluorganisaation uudistaminen

Melan asiakaspalveluorganisaatio asiamiesverkostoineen oli toiminut pääosin samanlaisena vuodesta 1970 lähtien. Asiakaskunnan ja maatalousyrittäjien toimintaympäristön muutoksista johtuen asiakaspalveluorganisaatiota oli tarve uudistaa. Uusi organisaatio aloitti vuoden 2006 alussa.

Melan linjaorganisaatiossa koottiin uuteen asiakaspalvelulinjaan sekä asiamiehet että pääkonttorin asiakaspalvelu. Myös asiakaspalvelun kehittäminen kuuluu asiakaspalvelulinjan tehtäviin.

Paikallinen palveluverkosto uudistettiin siten, että alueasiamiesverkostosta luovuttiin ja asiamiesalueita suurennettiin. Yhdelle asiamiehelle tuli keskimäärin 1 400 MYEL-vakuutettua asiakasta. Asiamiesten määrä väheni 67:ään. Sopeuttaminen toteutettiin vapaaehtoisin sopimuksin.

Asiamiesalueiden koon kasvaminen lisäsi jatkavien asiamiesten päätoimisuusastetta. Kokoaikaiseksi työajaksi muutettuna asiamiesten työmäärä vastaa nyt 36 kokopäivätoimisen työntekijän työpanosta. Vastaanottoja järjestetään yli 300 kunnassa.

Talous ja hallinto

Sijoitustoiminta

Melan sijoitustoiminnan hoitaminen perustuu hallituksen vuosittain vahvistamaan sijoitussuunnitelmaan.

Melan sijoitukset olivat vuoden lopussa markkina-arvoltaan 115,9 miljoonaa euroa. Sijoituspääoman lisäys vuoden aikana oli markkina-arvoltaan 7,9 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa markkina-arvoisesta sijoituspääomasta oli korkosijoituksia 20,5 prosenttia, osake- ja sijoitusrahastosijoituksia yhteensä 56,0 prosenttia, kiinteistösijoituksia 23,2 prosenttia ja muita sijoituksia 0,2 prosenttia. Luvuissa ovat mukana myös omien toimitilojen hallintaan oikeuttavat Kiinteistö Oy Metsätapiolan osakkeet.

Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen nettotuotto oli 7,7 miljoonaa euroa vuonna 2005. Käyvin arvoin laskettu nettotuotto oli 12,2 miljoonaa euroa eli 11,0 prosenttia sitoutuneelle pääomalle. Vastaava tuotto oli edel-

lisenä vuonna 7,8 prosenttia. Sijoitustoiminnan tuotto-, riski- ja muita tunnuslukuja sekä niiden laskenta-periaatteita on selvitetty tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Liikekulut

Kokonaisliikekulut olivat 23,9 miljoonaa euroa. Tästä määrästä henkilöstökulut olivat 10,6 miljoonaa euroa ja atk-kulut samoin 10,6 miljoonaa euroa. Kokonaisliikekulut vähenivät edellisestä vuodesta 0,8 miljoonaa euroa ja alittivat niukasti sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman normin.

Liikekulujen kirjausperiaatteet ja yksityiskohtaiset erittelyt on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Valtion ja Kansaneläkelaitoksen osuudet

Valtion osuudet ilman lomitusta olivat 568,9 miljoonaa euroa. Ne kasvoivat 8,1 miljoonalla eurolla edellisestä vuodesta. Valtion osuudet kattoivat 70,9 prosenttia kaikista Melan korvausmenoista. Valtionosuusprosenttia laskettaessa korvausmenoihin ei ole sisällytetty korvaustoiminnan hoitokuluja eikä vapaa-ajan MATA-vakuutuksen korvauksia. Valtion lopulliset osuudet vastasivat budjetoituja lukuja 0,5 prosentin tarkkuudella. Lomituksen valtion maksuosuus oli 197,0 miljoonaa euroa, jossa on vähennystä edelliseen vuoteen 3,7 prosenttia.

Kansaneläkelaitoksen osuus on 30,8 prosenttia MATAn kokonaiskustannuksista. Korvausvastuun täydennysmaksua peritään vuodesta 2004 lähtien 15 vuoden siirtymäkauden ajan Kelalta ja Melan MYEL-osuudesta. Vuonna 2005 Kelan osuus oli 2,2 miljoonaa ja Melan MYEL-osuus 0,7 miljoonaa euroa. Kelan maksuosuudet olivat kaikkiaan 13,2 miljoonaa euroa, jossa on kasvua 11,5 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Riskienhallinta

Melalla on laitoksen koko toiminnan kattava riskienhallintasuunnitelma, jonka Melan hallitus hyväksyy vuosittain. Hallitus valvoo suunnitelman toteutumista mm. riskienhallinnan, sisäisen tarkastuksen ja valvontatilintarkastajien vuosittaisten raporttien pohjalta. Melan toiminnassa keskeisiä ovat atk-toimintoihin, rahoitukseen ja sijoitustoimintaan liittyvät riskit. Henkilöriskejä hallitaan erityisesti seuraajasuunnittelulla ja muuttuvan lainsäädännön vaatiman osaamisen varmistamisella.

Tarkempi kuvaus Melan riskienhallintatoiminnoista on tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tietotekniikka

Työeläkeuudistuksen vaatimat tietojärjestelmämuutokset olivat valmiit aikataulujen mukaisesti lainmuutosten tullessa voimaan 2005 alussa. Myös uudet vakuutus- ja perintäsovellukset otettiin käyttöön vuoden alussa. Vuoden 2005 lopulla Mela-asiamiehet saivat käyttöönsä uuden sähköisen vakuutushakemuslomakkeen.

Atk-sovelluksien kehittämisessä valmistauduttiin jo työeläkeuudistuksen seuraavaan vaiheeseen, kun työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen laskenta muuttui vuoden 2006 alusta.

Tulevaisuuden näkymiä

Maatalouden toimintaympäristön jatkuva muutos tuo haastetta maatalousyrittäjien sosiaaliturvajärjestelmien kehittämiseen. Erityisen tärkeitä kehityskohteita ovat työssä jaksamiseen liittyvät lomituspalvelut, työturvallisuus ja työterveydenhuolto. Maatalouden rakennekehityksen kannalta tärkeä on luopumistuki.

Mela valmistautuu luopumistukijärjestelmän jatkamiseen vuodesta 2007 eteenpäin. Valmiutta tarvitaan sekä ratkaisutoimintaan että atk-järjestelmiin. Vuoden 2006 luopumistukineuvonnassa haasteellisuutta lisää uuden tilatuen aikataulujen yhteensovittaminen luopumistuen viimeisen voimassaolovuoden aikataulujen kanssa.

Lomituspalveluiden merkitys maatalousyrittäjän työssä jaksamisen tukena on entistä suurempi, kun kotieläinmäärät ovat tiloilla kasvaneet ja yrittäjien keski-ikä on noussut. Lomitusjärjestelmän kehittämistä pohtiva työryhmä jättää ehdotuksensa vuonna 2006. Myös lomituksen hallintosovellus on suunnitelmissa uudistaa.

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon tilakäyntirekisterin avulla Melan on mahdollista saada uutta tietoa maatalousyrittäjien työturvallisuuden kehittämiseen.

Vuoden 2007 alussa voimaan tuleva uusi työntekijän eläkelaki (TyEL) heijastuu monin tavoin Melan toimintaan. Maatalousyrittäjien eläkelaki kirjoitetaan uudestaan, jotta sitä voitaisiin soveltaa toimivasti työntekijän eläkelain kanssa. Atk-järjestelmiin tehdään TyELin ja työeläkeuudistuksen jatkovaiheiden vaatimat sovellusmuutokset.

Valmiuslaki edellyttää, että eläkelaitokset hoitavat keskeiset toiminnot myös poikkeusoloissa ja vakavissa häiriötilanteissa. Tämä edellyttää merkittäviä panostuksia erityisesti tietojärjestelmiin.